

STENOMUSEEN 69

MEDLEMSBLAD FOR STENO MUSEETS VENNER – JUNI 2016

Det nysgerrige menneske

Flere af Steno Museets medarbejdere er ved at planlægge to nye udstillinger om det seneste par hundrede års udforskning af naturens kræfter og bestanddele – og hvad denne forskning har ført med sig.

Store dele af Steno Museets videnskabshistoriske basisudstillinger har stået siden museets åbning i 1994. Alene af den grund har vi i flere år haft et ønske om at modernisere udstillingerne. Bl.a. vil vi gerne kunne præsentere nogle af de mange museumsgenstande, som vi har indsamlet siden da.

Dertil kommer, at der er sket en voldsom udvikling i den museale formidling gennem de senere år, bl.a. i form af digitale medier og brugerinddragelse. Også derfor har vi længe ønsket at lave nogle nye udstillinger, som dels trækker på erfaringer fra moderne museumsformidling, dels forhåbentlig giver en bedre sammenhæng og klarere disposition end nu.

Ekstern finansiering

Fromme ønsker og gode ideer gør det dog ikke alene. Science Museernes bud-

get dækker således kun den grundlæggende drift. Alle større aktiviteter herudover skal finansieres eksternt. Derfor er vi både glade og taknemlige over, at flere års fundraising endelig har ført til, at en række fonde m.v. tilsammen har givet det budgetterede beløb på i alt 2,6 mio. kr. til to nye udstillinger i stueetagen af den videnskabshistoriske afdeling.

Den ene udstilling, som har arbejdstitlen *Fra gnister til mobiltelefonen*, har fået 850.000 kr. fra Aage og Johanne Louis-Hansens Fond, CAC Fonden, Vilhelm Kiers Fond og Thomas B. Thriges Fond.

Den anden og noget større udstilling, som foreløbigt hedder *Universets byggesten*, er finansieret med godt 1,7 mio. kr. fra Lundbeckfonden, Forskningsministeriets Tips- og lottomidler, Knud Højgaards Fond, Otto Mønstedts Fond, Stibofonden og Danfysik.

I løbet af det næste års tid vil de videnskabshistoriske udstillinger i stueetagen blive erstattet af to helt nye udstillinger. Foto: Erik Balle.

To udstillinger – et tema

Vi har valgt at lave to forskellige udstillinger i salen for at sikre, at der fortsat er en betydelig diversitet i de emner, der behandles i de videnskabshistoriske udstillinger.

På den anden side vil vi gerne give publikum en sammenhængende oplevelse. Derfor vil begge udstillinger komme til at belyse forskellige aspekter af fænomenet "det nysgerrige menneske", der er valgt som et overordnet tema for hele salen.

Det vil sige, at begge udstillinger grundlæggende vil belyse menneskets nysgerrighed og trang til at forstå den fysiske verden gennem en stadig mere detaljeret udforskning af den. De vil

bl.a. understrege det unikke træk ved naturvidenskaben, at den arbejder eksakt og empirisk, idet den skaber ny viden om verden gennem målinger og observationer og ikke bare ud fra, hvad man mener og synes.

Ud over at give eksempler på forskningens metoder, måleinstrumenter og resultater, er det også et klart formål med udstillingerne at præsentere nogle væsentlige anvendelser af den nye viden, forskningen har givet os. Dermed ønsker vi at vise, at forskning ikke bare er noget, som forskerne laver for deres egen skyld bag laboratoriernes tykke mure, men at det i høj grad er noget, som har indflydelse på helt almindelige menneskers hverdag, bl.a. gennem ny teknologi. Endelig ønsker vi at give vore gæster anledning til at reflektere over forskningens og teknologiens betydning og konsekvenser

for den enkelte såvel som samfundet.

Fra gnister til mobiltelefonen

Denne udstilling skal med elektromagnetismen som eksempel formidle sammenhængen mellem forskellige teknologier og de naturvidenskabelige opdagelser, der ligger til grund for deres udvikling. Den vil tage afsæt i dagligdagens teknologier som f.eks. mobiltelefoner, cykellygter og radioer. Ud fra disse velkendte brugsgenstande vil den række tilbage til udforskningen af statisk elektricitet, opfindelsen af batteriet og H.C. Ørstedes opdagelse af elektromagnetismen i 1820.

Udstillingen vil vise, at kendskabet til elektromagnetismen var en nødvendig forudsætning for meget af den moderne teknologi. Men den vil også vise, at udviklingen af ny teknologi

Udstillingen om elektromagnetisme vil bl.a. vise udviklingen af mobiltelefonen. Hvis du har en aflagt model, som museet mangler i samlingen (se sciencemuseerne.dk/gadgets), modtager vi den gerne.

i lige så høj grad kræver opfindsomhed, blik for anvendelser, praktiske løsninger og finansieringsmuligheder.

Særligt udviklingen inden for telekommunikation, fra telegrafen over radioen til vore dages udbredte brug af mobiltelefoner, er et tydeligt eksempel. For at kunne illustrere dette har museet indsamlet mange forskellige mobiltelefoner, som vil blive udstillet side om side. Til dette formål er vi stadig meget interesseret i at modtage mobiltelefoner, som ikke står på listen på science-museerne.dk/gadgets.

Men udstillingen vil også komme ind på, at den teknologiske udvikling ikke kun rummer fordele. Strømafbrydelser viser, hvor afhængige vi har gjort os af de elektriske teknologier. Og nogle er blevet afhængige af mobiltelefonen, som på rekordtid har ændret menneskers sociale relationer på en måde, som vi endnu ikke kender konsekvenserne af.

Universets byggesten

Den anden udstilling vil dykke lidt dybere ned i selve den naturvidenskabelige forskningsproces med udgangspunkt i de sidste 100

*Det er planen at udstille de indsamlede dele af LEP-acceleratoren fra CERN i et rekonstrueret stykke af dens underjordiske tunnel.
Visualisering: Eskild Bjerre Laursen og Hans Buhl.*

års udforskning af atomerne og deres indre. Det er et emne, som hidtil har været ret sparsomt behandlet i museet, selvom det har været centralt for fysikerne i hele perioden.

Udstillingen vil blive opdelt i tre underområder. Det første vil fokusere på Niels Bohr og hans forskning, som førte til en helt ny fysik til at beskrive atomernes opbygning og egenskaber. Derved kunne han bl.a. forklare, hvorfor forskellige grundstoffer udsender lys med karakteristiske farver, og hvorfor det periodiske system er organiseret, som det er.

Temaet for det næste område er dels opdagelsen og

anvendelsen af radioaktiv stråling, dels udnyttelsen af de enorme energier, som blev opdaget i atomkernen kort før 2. verdenskrig. Da kerneenergien er blevet udnyttet både fredeligt og militært, vil udstillingen bl.a. diskutere, om den er fantastisk eller farlig – eller måske begge dele.

Det tredje og sidste område vil handle om studiet af stoffets fundamentale byggesten, elementarpartiklerne, og deres vekselvirkninger. Da udforskningen af stoffets mindste dele kræver nogle af verdens største apparater, vil udstillingen også belyse begrebet *big science* og det internationale samarbejde, som det har

nødvendig gjort. Endelig vil udstillingen vise, at en del af fysikernes højteknologiske apparatur kan videreudvikles og bruges til avancerede medicinske undersøgelser og behandlinger.

En udfordrende udstilling

Ikke mindst udstillingen om universets byggesten rummer betydelige udfordringer, da den skal formidle udforskningen af en usynlig verden, som de færreste har personlige erfaringer med, og samtidig skal være både interessant og relevant for et bredt udsnit af museets gæster, og ikke mindst de skole- og gymnasieelever, som udgør en prioriteret målgruppe. Men selvom udforskningen af stoffets natur kan virke abstrakt og ver-

densfjern for mange, er det dog netop derfra, vi kan få nogle af svarene på de helt store spørgsmål om, hvad vi består af, og hvor det hele kommer fra.

En anden udfordring er, at selvom emnet handler om noget, der er meget småt, skal der bl.a. udstilles nogle meget store genstande. Et af de centrale elementer bliver et ca. 10 m langt udsnit af den enorme LEP-accelerator fra CERN. Vi prøver også at få plads til kontrolpulsten fra Danmarks første atomreaktor, DR1, som vi har indsamlet fra Forskningscenter Risø.

Så der er nok at tage fat på. Dels med at vælge de bedste eksempler og finde den rette balance mellem at fortælle om fysikernes me-

toder og resultater på den ene side og deres betydning i almindelige menneskers hverdag på den anden side, dels med at få lavet en god placering af de enkelte udstillingsdele i salen.

Hvornår?

Vi forventer, at de nye udstillinger kan åbnes i efteråret 2017. Inden vi går i gang med at bygge dem op, vil vi benytte lejligheden til også at få sat lokalet i stand. Derfor er det planen at lukke for adgangen til stueetagen i den videnskabshistoriske afdeling mod slutningen af i år.

Så hvis du vil nå at se de nuværende udstillinger endnu en gang, skal du ikke vente for længe.

Hans Buhl

Genoplivningen af læge Erik Knudsen

Steno Museet har i den senere tid haft stor fokus på personerne bag vores genstande. Hvem var disse mennesker, som havde instrumenterne og redskaberne i hænderne hver dag? Hvordan levede de, og hvad gik de op i? Disse spørgsmål søges besvaret for at levendegøre genstandene og derved gøre det nemmere at skabe en relation til dem.

En af de personer, hvis historie er blevet genoplivet, er læge Erik Knudsen. Han

blev født i Aarhus 14. januar 1921 og læste som ung medicin i Aarhus og Køben-

havn. Efter at han blev færdig i 1948, var han læge på Amtssygehuset i Aarhus. Herefter i Farsø (1949) og på Lemvig Sygehus (1951), indtil han nedsatte sig som praktiserende læge i Roslev i 1954.

Knudsen overtog sin praksis i Roslev efter dr. Simon-

sen. Han købte den af lægenken for 55.000 kr. Med huset fulgte dr. Simonsens hesterosche, som denne havde brugt, når han skulle på hjemmebesøg hos sine patienter. Knudsen levede dog i mere moderne tider og tog ud til sine patienter i bil.

Det var i mange år en enmandspraksis, men nogle år inden Knudsen blev pensioneret, blev der bygget et nyt lægehus, hvor han fungerede sammen med tre kolleger.

Da Knudsen i mange år var Roslevs eneste praktiserende læge, var han en velkendt mand på egnen, specielt blandt den ældre generation. Hans praksis var velbesøgt, og der var altid bud efter ham. Knudsen var kendt som en utrolig dedikeret læge, som arbejdede i døgn drift – uanset om patienterne havde brug for ham om natten eller juleaften, så stod han klar. Trods travlheden havde han dog altid tid til en snak, og han interesserede sig for sine patienters liv og velbefindende.

Erik Knudsen var desuden et meget vidende menneske, og han evnede at huske, hvad han tilegnede sig af viden, hvorfor familie og

Selvom læge Erik Knudsen var flittig til at besøge sine patienter, brugte han også meget tid bag skrivebordet.

venner kunne bruge ham som opslagsværk.

En alsidig mand

Knudsen var allround læge og foretog alle slags undersøgelser og operationer – fra tandudtrækning til fødselshjælp og alt derimellem. Han blev også tilkaldt ved trafikuheld; ifølge Knudsens søn “ringede man til Erik, før man ringede til Falck”.

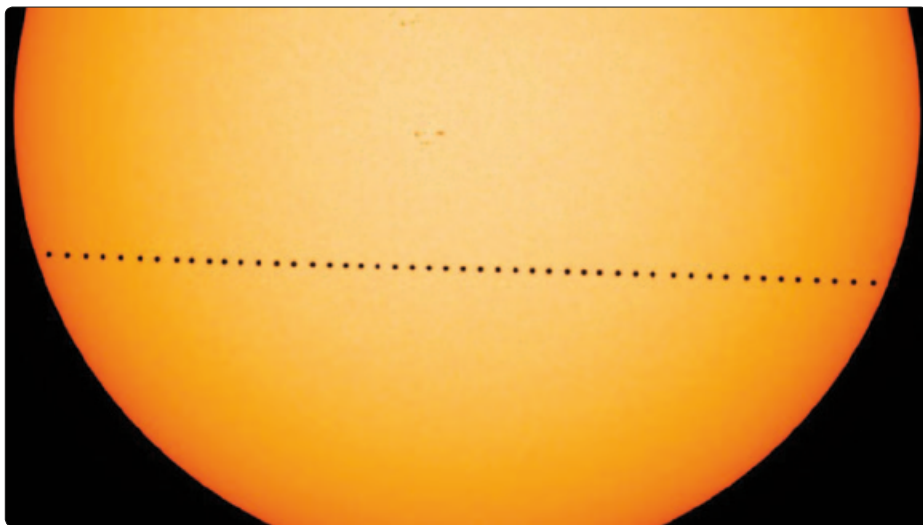
Knudsen var en mand, der bekymrede sig om sine patienter og tog arbejdet med hjem – også i helt bogstavelig forstand. Han blev en-

gang kaldt ud til en tragisk hændelse på en gård, hvor en 4-årig piges hånd havde sat sig fast i en landbrugsmaskine. Knudsen kom hjem med en pose, der indeholdt resterne af barnehånden, som han brændte i haven.

Efter at have afsluttet sit virke som praktiserende læge tog Knudsen på tog med skoleskibet Danmark, og han varetog i en periode hvervet som lægemiddelkonsulent i Morsø Kommune.

Erik Knudsen blev 84 år gammel.

Camilla Johansen

NASA's Solar Dynamics Observatory, SDO, fotograferede Solen og dermed Merkur hvert 10. minut i løbet af passagen. Dette sammensatte billede viser derfor planetens bane hen over Solen i løbet af de 7½ time, passagen varede. Foto: NASA's Goddard Space Flight Center/SDO/Genna Duberstein.

Merkur i kikkerten

Solskin og blå himmel prægede 9. maj 2016, hvor man kunne opleve en Merkurpassage på Ole Rømer-Observatoriet.

Omkring 700 små og store astronomiinteresserede mødte op til en fælles oplevelse på Ole Rømer-Observatoriet, hvor der var Åbent hus kl. 12.45-21.00. Flere kikkerte, alle med et sikkert solfilter, var stillet op, og der var mulighed for at bygge sin egen solkikkert.

Stor mediedækning

Flere medier dækkede begivenheden på Ole Rømer-

Observatoriet og iagttag sammen med de besøgende, hvordan Merkur bevægede sig hen over solskiven.

“Det er jo kun en lille prik”

Både medarbejdere fra Science Museerne og SAC (Stellar Astrophysics Centre ved Aarhus Universitet) samt frivillige fra Steno Museets Venner var mødt

talstærkt op for at hjælpe med at formidle den astronomiske begivenhed til de interesserede besøgende.

Flere var overraskede over størrelsen på Merkur. “Det er jo kun en lille prik”, lød det ofte. Alligevel var fascinationen mærkbar, hvilket de mange kompetente formidlere, de opstillede kikkerte samt kikkerten i kuplen bidrog til. Flere besøgende tog en tur rundt fra kikkert til kikkert og fra formidler til formidler, mens de fik små, men tydelige kig på både solskive og Merkur.

En af de særligt populære solkikkerter var en H-alfa kikkert, som blev betjent af Frank Grundahl fra Stellar Astrophysics Centre. Her kunne man få et særligt godt kig på Solens overflade, hvis man sørgede for mørke omgivelser. Foto: Trine Bjerre Mikkelsen.

Et sjældent syn

En Merkurpassage forekommer kun 13-14 gange hvert århundrede, og den forrige gang var for knap ti år siden. Næste gang, det

sker, er den 11. november 2019. Som en serviceoplysning kan det nævnes, at både Venus og Merkur vil passere solskiven samtidig den 26. juli år 69163. Skulle det

være overskyet den dag, kommer chancen for at se en sådan dobbelt planetpassage igen i år 224508!

*Trine Bjerre Mikkelsen
og Aase Roland Jacobsen*

Generalforsamling i Steno Museets Venner

Onsdag den 29. marts 2016 blev der afholdt ordnær generalforsamling på Steno Museet.

Der var 11 fremmødte inkl. bestyrelsen.

1. Valg af ordstyrer

Claus Navntoft blev valgt og konstaterede generalforsamlings lovlighed.

2. Bestyrelsens beretning

Formanden, Bjarming Grøn, berettede, at Steno Museets Venner i årets løb især har markeret sig med bogudgivelser samt udgivelse af *Stenomusen*. Desuden har flere af foreningens medlemmer deltaget som frivillige formidlere ved museets feriearrangementer.

Nu findes 16 af foreningens publikationer som ebøger og har via salg og udlån sidste år givet en indtægt på 2076 kr. Den mest efterspurgte titel, *Tycho Brahe og astronomiens genfødsel*, er udkommet i en ny version, hvor de sort-hvide illustrationer er erstattet af håndkolorerede, stillet til rådighed af Det Kongelige Bibliotek. Der er planlagt papirbogsudgaver af denne titel og nye versioner af *Tycho Brahe – Liv, gerninger og in-*

strumenter og Hvordan danmarksmarkskortet kom til at ligne Danmark.

Bestyrelsen er altid på jagt efter gode ideer til nyudgivelser og hører gerne om forslag til sådanne.

Om *Stenomusen* fremhævede formanden, at den til stadighed tjener et flerfoldigt formål som forbindelsesled til foreningens medlemmer, som annonceorgan for museet, og som kilde til museets historik. Bestyrelsen finder det vigtigt, at bladet også indeholder dybdegående artikler, der giver læserne ny og bredere viden.

Som kommende fokuspunkter blev nævnt arbejdet med at få stoppet og vendt tilbagegangen i medlemstal samt at få defineret foreningens fremtidige rolle og identitet gennem en dialog med museets ledelse.

Til det sidste replicerede museets direktør, Bent Lorenzen, at museet meget gerne indgår i denne dialog, og takkede desuden for medlemmernes værdifulde bidrag i forbindelse med feriearrangementerne.

Foreningens udgivelser er museet også særdeles glad for, men det blev nævnt, at det fremover kan være svært af få f.eks. specialestuderende til at bidrage med materiale på

grund af fremdriftsreformen. Knud Erik Sørensen demonstrerede derefter foreningens *repositorium*, hvor næsten alt materiale vedrørende foreningens siden dens start i 1981 findes i en database.

Formanden rettede til slut en tak til alle bestyrelsesmedlemmer og i særdeleshed en tak til kasserer Vibeke Reinhardt og redaktør Knud Erik Sørensen.

3. Fremlæggelse af regnskab

Kasserer Vibeke Reinhardt redegjorde for årets regnskab, som viste indtægter på 31.414 kr., udgifter på 42.403 kr. og dermed et underskud på 10.989 kr.

Der er efterhånden større indtægt fra salg af e-bøger end af papirbøger. Sidstnævnte sælges for fremstillingspris til museet, som så kan tjene på videre salg.

De største udgifter har været nyudgivelse af *Det Periodiske Systems Historie*, udsendelse af *Stenomusen* med en portoforhøjelse på ca. 2000 kr. i forhold til tidligere år samt trykning af *Stenomusen*, hvor et skifte til Toptryk har betydet en besparelse på ca. 6000 kr. årligt.

Som svar på et spørgsmål om mulighed for at spare postpor-

to blev det oplyst, at foreningen udsender for få eksemplarer til at kunne benytte sig af andre forsendelsesmuligheder.

En kurve over medlemstal-lets udvikling – opdelt i enkelt-medlemmer, livsvarige, par og institutioner – viste en lille, men desværre støt nedgang.

Foreningens rykkerpolitik blev kort diskuteret – ud af ca. 25 henvendelser til tidligere medlemmer, har kun en enkelt reageret positivt ved at melde sig ind igen. Igen blev mulighederne for gratis at læse *Stenomusen* på nettet, samt at medlemskab af LMFK giver gratis adgang til museet, nævnt.

Herefter blev det reviderede regnskab godkendt.

4. Kontingent

Uændret kontingent på 200 kr. for enkeltmedlemmer, 300 kr. for par, 2000 kr. for livtidsmedlemmer og minimum 300 kr. for institutionsmedlemskab blev vedtaget.

5. Orientering om aktiviteter på Steno Museet

Museumsleder Bent Lorenzen erkendte, at Væksthusene har fyldt en del i de senere år, men fremhævede, at der også har været fokus på Steno Museets udstillinger og arrangementer om bl.a. astronomi.

Der har været arbejdet meget resultatorienteret for at gøre opmærksom på Science Museernes eksistens, hvilket har medført stor respekt fra universitetets side – med BL's ord: "Vi kan ikke have et bedre museum end i dag – ikke et bedre mandskab end det, vi har".

Derimod er museumsbygning- gen blevet noget medtaget af kraftige revner som følge af udgravningen og funderingen til Biomedicins nye bygning ved siden af.

På kommunikationssiden er der ansat en medarbejder, som bl.a. skal skabe en stærkere profil på de sociale medier.

Der arbejdes på en række nye udstillinger på Steno Museet. Til næste år åbner der en ny udstilling om udforskningen af atomet og dets indre. Der planlægges ligeledes en særudstilling om neurobiologi til åbning i 2017, samt en udstilling om en forsker – med udgangspunkt i Jens Christian Skou – som forventes klar i 2018. Endelig ønskes det at forny udstillingen om verdensbilleder, hvilket måske kan ske i 2019/20.

Tanker om at lade Ole Rømer-Observatoriet indgå i universitetets SONG-projekt sætter ideen om at benytte en kuppel til planetarium på standby.

At museet er en del af universitetet kunne evt. udnyttes ved at bruge universitetets skoletjenester til at trække gæster ind på museet, ligesom samarbejdet med science-fakultetets foredragstjeneste betyder 80-100 gæster, når der afholdes NatCafé i forbindelse med de Offentlige foredrag i naturvidenskab.

6. Valg af bestyrelsesmedlemmer

Hans Buhl og Knud Erik Sørensen blev genvalgt uden modkandidater.

7. Valg af bestyrelses-suppleanter

Dorte Gade og Jesper Schou-Jørgensen blev genvalgt uden modkandidater.

8. Valg af revisor og revisorsuppleant

Ole Knudsen blev genvalgt som revisor og Jesper Lützen som revisorsuppleant, begge uden modkandidater.

9. Eventuelt

Ordstyreren takkede for god ro og orden og erklærede generalforsamlingen for afsluttet.

John Frenz

Efter generalforsamlingen fortalte planetarieinspektør Aase Jacobsen om astronautliv i rummet.

Krudt og ukrudt i den medicinske urtehave

Det kræver sin kvinde at holde en have, hvor vilde planter og nytteplanter skal leve side om side i fredelig sameksistens. I det følgende fortæller museumsgartner Birthe Annamann bl.a. om at holde styr på det ukrudt, som gerne må være i den flotte museumshave.

Så kom foråret i haven, og der er blevet travlt. Alt spirer og vokser, både stauder og frø.

Ugræs er føjet...

På grund af deres tidligere anvendelse som medicin, har vi i haven en del plan-

ter, der normalt regnes for ukrudt, bl.a. mælkebøtter, vejbred og skvalderkål.

Ukrudt kan defineres som planter, der står det forkerte sted, og de nævnte planter har det med at smide frø, som flyver over i nabobedene, hvor de ikke skal være.

Så kunsten er at se på de små frøplanter, om de hører til, der hvor de står, eller ikke. Udfordringen er, at spirerne ikke helt ligner den voksne plante. Det er det samme som med os mennesker. Jeg var nok også lidt sødere som baby.

Mælkebøtte

Da vi skulle have mælkebøtten et sted mere i urtehaven, ventede jeg på, at én skulle så sig selv på stedet.

Museumsgartner Birthe Annamann holder styr på både mælkebøtter og nytteplanter i Steno Museets urtehave. Foto: Erik Balle.

Det er nemlig nærmest umuligt at flytte en mælkebøtte, fordi den har pælerod ligesom en gulerod.

Jeg skulle ikke vente længe, før den var der. Nu skulle jeg bare huske, at den ikke var ukrudt, der skulle væk. Så nu har vi vores mælkebøtter, hvor de skal være. Alle andre mælkebøtter er ukrudt!

Skvalderkål

Selv skvalderkålen – dette forhadte rod ukrudt – har vi i haven. Hvem har ikke prøvet at have den under hækken eller i et staudebed. Jeg har den både som nytteplante i et bed i museumshaven

Skvalderkål.

og som ukrudt enkelte steder, i museumshaven såvel som hjemme i min egen have.

Vi skulle have den i den medicinske urtehave, fordi den i middelalderen blev indført i Danmark som lægeplante. Dens latinske artsnavn, *podagraria*, hentyder til den tidligere anvendelse mod podagra og andre gigt-lidelser.

Jeg prøvede derfor at plante et stykke skvalderkål under vores hassel, men nu var det pludselig svært at få den til at gro. Så prøvede jeg under vores figentræ. Det ville skvalderkålen godt, men samtidig bestemte den sig også for at vokse under hasselen. Det er fint nok, men den er ukrudt i bedet, hvor den ikke skal være.

Kom og nyd haven

Sådan er museumshaven fyldt med spændende og ofte flotte planter, som får lov til at leve deres eget liv under kontrollerede former. Krudt såvel som ukrudt. Så kom og besøg haven og nyd blomsterflore og planternes fascinerende variation i de kommende måneder. God sommer!

Birthe Annamann

STENOMUSEN

udgives af Steno Museets Venner. Bladet udkommer 3 gange årligt. Det sendes til foreningens medlemmer, men kan frit hentes af alle i museets foyer. Stof kan sendes til redaktionen.

Redaktion:

Knud Erik Sørensen, ansv.

kes@kes.dk

Hans Buhl

hans.buhl@sm.au.dk

Aase Roland Jacobsen

aase.jacobsen@sm.au.dk

Grafisk tilrettelæggelse:

Knud Erik Sørensen

Tryk:

Toptryk Grafisk, Gråsten

STENO MUSEET

– en del af Science Museerne
C.F. Møllers Allé 2

Bygning 1100

Universitetsparken

8000 Aarhus C

Tlf.: 8715 5415

E-mail: stenomuseet@au.dk

Web: www.stenomuseet.dk

Åbningstider:

tirsdag-fredag kl. 9-16

lørdag-søndag kl. 11-16

helligdage kl. 11-16

mandag lukket

Lørdag 25. juni - søndag 14. august, tirsdag-søndag kl. 10-16

Sommerferieaktiviteter for hele familien: *Leg med eksperimenter* i skolestuen, *Astronørd*, planetarieforestillinger kl. 12 og 14 alle dage undtagen mandag, dialogkort om teknologi i udstillingen. Evaluering "Hvad er det bedste, du har oplevet i dag" – vi trækker en vinder i august.

Onsdag 20. juli kl. 20 og 21.30

Fuldmåneaften i planetariet: *Sommerhimlen og de lyse nætter*. Hvad er de lyse nætter for et fænomen? Kan vi se planeter alligevel? Og hvornår kan vi igen nyde synet af stjernerne på den mørke nattehimmel? Hør også astronomiformidler Jens Riggelsen fortælle om myter og moderne astronomi på sommerens stjernehimmel. Stemning under stjernerne til sidst. Udstillingerne er åbne kl. 19.30-22. Billetter bestilles på sciencemuseerne.dk.

Torsdag 18. august kl. 20 og 21.30

Fuldmåneaften i planetariet: *Himmellys*. Hvad finder jeg på nattehimlen, når det ikke lige er stjerner? Hør om stjerneskyer, satellitter og om, hvilke planeter der er synlige på nattehimlen. Stemning under stjernerne til sidst. Udstillingerne er åbne kl. 19.30-22. Billetter bestilles på sciencemuseerne.dk.

Fredag 16. september kl. 20 og 21.30

Fuldmåneaften i planetariet: *Efterårshimlen*. Kom og hør om efterårets stjernehimmel med myten om den skønne prinsesse Andromeda, havuhyret Cetus og en hel skare af figurer, som alle har deres plads på stjernehimlen. Men den moderne astronomi fortæller også om spændende ting at se på efterårshimlen. Stemning under stjernerne til sidst. Udstillingerne er åbne kl. 19.30-22. Billetter bestilles på sciencemuseerne.dk.

Mandag den 3. oktober kl. 20

Forevisningerne på Ole Rømer-Observatoriet starter igen. Det er gratis at deltage, men tilmelding er nødvendig på 8715 5415.

Lørdag 15. oktober - søndag 23. oktober kl. 10-16

Efterårsferieaktiviteter på Steno Museet for hele familien med planetarieforestillinger. Forevisninger på Ole Rømer-Observatoriet kl. 18 og 20.

Steno Museet er i skolernes sommerferie åbent tirsdag-søndag kl. 10-16. Planetarieforestillinger hver dag kl. 12 og 14.

Væksthusene er i perioden 1. juni - 1. oktober åbne kl. 9-17 på hverdage og kl. 10-17 i weekenden.